

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

7. juuni 1984*

[...]

Kohtuasjas 129/83,

mille esemeks on Euroopa Kohtule 3. juuni 1971. aasta protokoll (kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus) kohaselt esitatud Oberlandesgericht Müncheneri eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Siegfried Zelger, München,

ja

Sebastiano Salinitri, Mascali (Itaalia),

eelotsust konventsiooni artikli 21 tõlgendamise kohta seoses kohtumenetluse algatamisega,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees T. Koopmans, kohtunikud K. Bahlmann, P. Pescatore, A. O'Keefe ja G. Bosco,

kohtujurist: G. F. Mancini,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

* Kohtumenetluse keel: saksa.

1 Oma 22. juuni 1983. aasta korraldusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. juulil 1983, saatis Oberlandesgericht München vastavalt 3. juuni 1971. aasta protokollile kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus (edaspidi „konventsioon”) Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks küsimuse nimetatud konventsiooni artikli 21 tõlgendamise kohta.

2 Põhikohtuasja kaks poolt on kaupmehed, kellest ühe tegevuskoht on Saksamaa Liitvabariigis Münchenis ja teisel Sitsiilias Mascalis. Põhikohtuasja hageja esitas kostja vastu hagi 1975. ja 1976. aastal antud laenu tasumata osa sissenõudmiseks. Kohtuvaidluse aluseks olev hagiavaldus esitati Landgericht München I-le 5. augustil 1976 ja toimetati põhikohtuasja hagejale kätte 13. jaanuaril 1977. Põhikohtuasja hageja esitas samasisulise sama alusega hagi ka Itaalias asuvalle Tribunale civile di Catanele; hagiavaldus esitati nimetatud kohtule 22. või 23. septembril 1976 ja toimetati kostjale kätte 23. septembril 1976.

3 Landgericht jättis hagi läbi vaatamata, kuna leidis, et tal puudub rahvusvaheline jurisdiktsioon. Landgerichtis algas tegelik menetlus alles 13. jaanuaril 1977, mil hagiavaldus kätte toimetati (Zivilprozeßordnungi paragrahvi 261 lõige 1 ja paragrahvi 254 lõige 1), samas kui Catane kohtus algas tegelik menetlus sarnase dokumendi kättetoimetamisega 23. septembril 1976. Landgericht München leidis, et konventsiooni artiklist 21 tulenevalt kuulub asi Catane kohtu pädevusse.

4 Hageja esitas apellatsioonkaebuse Oberlandesgerichtile, väites, et tähtsust ei oma aeg, mil hagiavaldus kätte toimetati, vaid aeg, mil hagi kohtule esitati.

5 Oberlandesgericht München leidis, et vaidlus tõstatab küsimusi eespool nimetatud konventsiooni tõlgendamise kohta. Seepärast peatas ta menetluse ja saatis 22. juuni 1983. aasta korraldusega Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

„Kui on vaja kindlaks teha, millisesse konventsiooni osalisriigi kohtusse esimesena pöördui, kas siis tuleb arvesse võtta aega, mil kohtumenetluse algatamiseks esitatud dokument kohtule esitati (*Anhängigkeit*), või aega, mil see dokument kostjale kätte toimetati ja algas tegelik kohtumenetlus (*Rechtshängigkeit*)?”

6 Konventsiooni artiklis 21 sätestatakse:

„Kui sama alusega ning samu pooli puudutavad hagid on esitatud eri osalisriikide kohtutele, loobuvad kõik teised kohtud omal algatusel pädevusest esimesena taotluse saanud kohtu kasuks.

Kohus, kes peaks pädevusest loobuma, võib menetluse peatada, kui teise kohtu pädevus on vaidlustatud.”

7 Põhikohtuasja hageja leiab, et konventsiooni artikli 21 kohaselt on menetluse algatamise ajaks see kuupäev, mil hagi kohtule esitatakse. Konventsiooni saksakeelses tekstis

kasutatakse sõna „anhängig” vastena prantsuskeelse versioonis sisalduvale sõnale „formées”. Hagi on Saksa õiguse kohaselt „anhängig” alates hetkest, mil kohtumenetluse algatamise dokument esitatakse kohtu kantseleisse. Teiselt poolt on konventsiooni prantsuskeelse teksti artiklis 22 sisalduv sõna „formées” tõlgitud saksakeelses tekstis kui „erhoben”. Põhikohtuasja hageja järeldeb sellest, et konventsiooniga sooviti teha vahet menetluse algatamisel artikli 21 tähenduses, millisel juhul piisab üksnes kohtumenetluse algatamise dokumendi esitamisest, ning hagi esitamisel artikli 22 tähenduses, millisel juhul kohtumenetlus peab olema asjaomase liikmesriigi siseriiklike õigusaktide kohaselt tegelikult alanud.

8 Põhikohtuasja hageja leiab, et kostjale hagiavaldusest teatamine on Saksa õiguse kohaselt kohtu, mitte menetlusosaliste asi. Seega ei saa kohtu pädevus sõltuda kättetoimetamisega viivitamisest, mille on põhjustanud kohus ise.

9 Põhikohtuasja kostja leiab, et konventsiooni artiklites 21 ja 22 prantsuskeelse versiooni sõna „formées” vastena kasutatud saksakeelsete sõnade erinevus ei saa mõjutada konventsiooni tõlgendamist. Ta väidab, et menetluse algatamist konventsiooni artikli 21 tähenduses tuleb tõlgendada kohtumenetluse tegeliku algusena ning see mõiste tuleb sisustada selle kohtu *lex fori* alusel, kellele hagi esitati.

10 Tuleb märkida, et kohtumenetluse algusaja kindlaksmääramist käsitlevad erinevate osalisriikide menetlusnormid ei ole identsed.

11 Kohtule esitatud võrdleva õiguse andmetest nähtub, et Prantsusmaal, Itaalias, Luksemburgis ja Madalmaades loetakse kohtumenetluse alguseks aeg, mil kohtumenetluse algatamise dokument kostjale kätte toimetatakse. Belgias loetakse menetluse alguseks aeg, mil hagiavaldus kantakse kohtu üldregistrisse, kusjuures registreerimine eeldab põhimõtteliselt kohtukutse eelnevat kättetoimetamist kostjale.

12 Saksamaa Liitvabariigis loetakse Zivlprofessordnungi paragrahvi 253 lõike 1 kohaselt menetluse alguseks aeg, mil menetluse algatamise dokument kostjale kätte toimetatakse. Kättetoimetamise korraldab omal algatusel see kohus, kellele dokument esitati. Menetlusetapp, mis jääb dokumendi kohtu kantseleisse esitamise ja kättetoimetamise vahele, kannab nime „anhängigkeit”. Menetluse algatamise dokumendi esitamine omab tähtsust aegumistähtaegade ja menetlustähtaegade osas, kuid ei määra kindlaks menetluse algusaega. Nimetatud paragrahvist 253 koos Zivlprofessordnungi paragrahvi 261 lõikega 1 nähtub selgelt, et menetluse alguseks loetakse aeg, mil menetluse algatamise dokument on kostjale kätte toimetatud.

13 Kõikide eespool nimetatud õigussüsteemide võrdlemisel ilmneb, et erinevate asjaomaste siseriiklike sätete ühildamisel ei ole võimalik jõuda ühise menetluses oleva kohtuasja mõisteni. Seda enam ei ole võimalik nõustuda hageja soovitusel, et kõikidele lepinguosalistele laiendataks Saksa õigusele ainuomast mõistet, mida selle olemusest tulenevalt ei ole võimalik teistesse asjassepuutuvatesse õigussüsteemidesse üle kanda.

14 Tervikuna lugedes tuleneb artiklist 21 selgelt, et kohtu kohustus loobuda pädevusest teise kohtu kasuks tekib üksnes juhul, kui on kindlaks tehtud, et teise riigi kohtus on algatatud menetlus samade asjaosaliste vahel ja sama alusega hagi põhjal. See on artiklis 21 ainus viide menetluslikele vorminõuetele, mida tuleb selles sätestatud toime kindlakstegemisel arvesse võtta. Eelkõige ei anna see mingit vastust küsimusele, kas kohtumenetlus loetakse alanuks hetkest, mil hagiavaldus kohtule esitatakse, või hetkest, mil hagiavaldus asjaomasele poolele teatavaks tehakse või kätte toimetatakse.

15 Kuna konventsiooni eesmärk ei ole ühtlustada nimetatud vorminõudeid, mis on tihedalt seotud kohtumenetluse korraldusega eri riikides, siis tuleb artiklis 21 sätestatud menetluse algatamise aja küsimus iga kohtu puhul läbi vaadata ja lahendada lähtuvalt sellele kohtule kehtiva siseriikliku õiguse normidest. See meetod võimaldab igal kohtul – enda puhul oma siseriikliku õiguse alusel ja teise kohtu puhul, kus menetlus on algatatud, selle riigi õiguse alusel – piisava täpsusega kindlaks teha konventsiooniga ette nähtud tingimustel esitatud hagide ajaline järjestus.

16 Seepärast tuleb Oberlandesgericht Müncheneri küsimusele vastata, et konventsiooni artiklit 21 tuleb tõlgendada selliselt, et kohus, „kellele hagi esitati esimesena”, on see kohus, kus menetluse tegelikuks algamiseks vajalikud tingimused täideti esimesena, kusjuures need tingimused tehakse kindlaks iga asjaomase kohtu suhtes kohaldatava siseriikliku õiguse alusel.

Kohtukulud

17 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

vastates küsimusele, mille Oberlandesgericht München talle oma 22. juuni 1983. aasta korraldusega esitas, otsustab:

Kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artiklit 21 tuleb tõlgendada selliselt, et kohus, „kellele hagi esitati esimesena”, on see kohus, kus menetluse tegelikuks algamiseks

vajalikud tingimused täideti esimesena, kusjuures need tingimused tehakse kindlaks iga asjaomase kohtu suhtes kohaldatava siseriikliku õiguse alusel.

Koopmans

Bahlmann

Pescatore

O'Keeffe

Bosco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. juunil 1964 Luxembourgis.

Kohtusekretäri asetäitja

Neljanda koja esimees

J. A. Pompe

T. Koopmans